



## Słowacja w trybie awaryjnym – funkcjonowanie pierwszego rządu technicznego

Łukasz Ogrodnik

Rząd techniczny Ludovita Ódora będzie zarządzał państwem do przedterminowych wyborów parlamentarnych we wrześniu, mimo że w połowie czerwca nie otrzymał wotum zaufania. Jego głównym zadaniem pozostaje stabilizacja sytuacji politycznej po dymisji poprzedniego rządu (Eduarda Hegera), którego polityki jest kontynuatorem. Pomimo przyjaznych gestów i zbieżnych z Polską interesów, w tym w zakresie polityki wschodniej i energetycznej, współpraca obu państw będzie utrudniona ze względu na prawne ograniczenia tymczasowego rządu.

Pierwszy w historii Słowacji rząd techniczny i trzeci gabinet od ostatnich wyborów parlamentarnych (w lutym 2020 r.) został zaprzysiężony 15 maja br., a powstał w konsekwencji odejścia ministrów rolnictwa i spraw zagranicznych z rządu Hegera. Rezygnacje te przypieczętowały los gabinetu, który zarządzał państwem od stycznia br. mimo złożenia dymisji w wyniku parlamentarnego wotum nieufności. Wielomiesięczne trwanie w takim trybie umożliwia słowacki system polityczno-prawny.

Wobec dymisji rządu Hegera prezydent Zuzana Čaputová, korzystając z wąskich uprawnień, które dają jej jednak inicjatywę w sytuacjach politycznych kryzysów konstytucyjnych, powierzyła misję uformowania gabinetu technicznego wiceprezesowi Narodowego Banku Słowacji – Ódorowi. Miesiąc później Rada Narodowa nie udzieliła jednak nowemu rządowi wotum zaufania (za głosowało 34 parlamentarzystów, przeciw – 43, a 54 wstrzymało się od głosu). W konsekwencji 15 czerwca Čaputová odwołała gabinet Ódora, na skutek czego Słowacją zarządza drugi zdymisjonowany rząd w ciągu raptem pięciu tygodni.

**Konsekwencje rządów gabinetu technicznego.** Brak wotum zaufania oznacza, że rząd będzie funkcjonował bez legitymacji parlamentu aż do wyborów, które jeszcze w trakcie władzy Hegera zaplanowano na 30 września br. Przekłada się to na ograniczenie kompetencji w polityce gospodarczej i społecznej oraz wstrzymywanie się od decyzji w kwestiach

mogących w fundamentalny sposób zmienić politykę wewnętrzną i zagraniczną. Przy podejmowaniu niektórych z nich wymagana jest uprzednia zgoda głowy państwa.

Rząd Ódora ma ustabilizować sytuację polityczną przed wyborami, m.in. dzięki pozostawianiu poza partyjnymi sporami. Dlatego premier zadeklarował, że niwelowanie podziałów będzie jednym z priorytetów jego działań. Sprzyjać temu ma ekspercki charakter gabinetu oraz jego maksymalna apolityczność – warunkiem wejścia do rządu było niestartowanie w najbliższych wyborach parlamentarnych.

**Eksperski rząd, fachowa polityka.** Gabinet Ódora jest w wysokim stopniu kontynuatorem rządu Hegera, nawet jeśli większość partii wchodzących w skład rządu technicznego nie udzieliło mu poparcia. Świadczą o tym zapowiedzi premiera dotyczące m.in. kontynuacji głównych kierunków w polityce zagranicznej oraz nominacje – pomimo technicznego charakteru rządu – osób powiązanych z poprzednim gabinetem. Należy do nich m.in. minister spraw zagranicznych Miroslav Wlachowski, doradca premiera Hegera do spraw zagranicznych, czy minister obrony Martin Sklenár, który dołączył do tego resortu jako dyrektor dopiero w tej kadencji parlamentu.

Jednym z najistotniejszych zadań rządu technicznego jest przygotowanie budżetu na przyszły rok w wersji zrównoważonej oraz realistycznej (z możliwym deficytem). Premier deklaruje uwzględnienie w tych propozycjach

pomocy na rzecz Ukrainy oraz utrzymanie 2% PKB na obronę. Ódor za istotny cel obrał sobie także poprawienie – w jego opinii katastrofalnej – efektywności pozyskiwania unijnych funduszy. Istotnie Słowacja zajmuje pod tym względem trzecie miejsce od końca w UE i grozi jej utrata niewykorzystanych środków (ok. 800 mln euro) jeszcze z perspektywy budżetowej z lat 2004–2020, z której skorzystała jedynie w 70%. Zadania te mają ułatwić ekonomiczne doświadczenie premiera związane m.in. z jego funkcjami doradczymi i akademickimi, w ramach których przejawiał poglądy liberalne gospodarczo.

Gabinet ekspertów proponuje ogólnikowe i fragmentaryczne zmiany, co potwierdza jego krótki i wybiórczy program. Chociaż większość celów nie ma wyznaczonego terminu, rząd wykracza poza perspektywę wyborów parlamentarnych. W kluczowych obszarach sugeruje rozwiązania mające stanowić pomoc dla przyszłych rządów, bez względu na ich kompozycję. Gabinet techniczny deklaruje m.in. walkę z dezinformacją, zwiększenie eksportu i zatrzymanie „drenażu mózgow”. Skonkretyzowaniu priorytetów wobec aktorów zewnętrznych ma służyć czekająca na prezentację średnioterminowa strategia polityki zagranicznej.

**Kontynuacja polityki zagranicznej.** Rząd Ódora jest kontynuatorem głównych linii polityki zagranicznej i obronnej gabinetu Hegera. Oznacza to podkreślanie wagi współpracy z zachodnimi sojusznikami – zarówno z USA, jak i Niemcami i Francją. Odzwierciedleniem takiego podejścia było doproszenie niemieckiej wiceminister do spotkania ministrów obrony V4, które odbyło się w Wysokich Tatrach 11 i 12 czerwca br. RFN odgrywa istotną rolę w zwiększaniu potencjału obronnego Słowacji (przykładowo za przekazane Ukrainie bojowych wozów piechoty BVP-1 Słowacja otrzymała czołgi Leopard 2A4). Wizyta prezydenta Francji Emmanuela Macrona w Bratysławie 31 maja br. została z kolei wykorzystana przez premiera Ódora do rozmów o uniezależnianiu sektora jądrowego od Rosji za pomocą francuskich przedsiębiorstw.

Trwające do połowy br. [przewodnictwa Słowacji w Grupie Wyszehradzkiej](#) oraz w Trójkącie Sławkowskim (S3) nie skłoniły gabinetu Ódora do zwiększenia [dynamiki współpracy regionalnej](#), o czym świadczy pominięcie tego zagadnienia w programie rządu. Nie oznacza to wstrzymania aktywności w tych formatach. W przypadku V4 potwierdziła to np. deklaracja ministrów obrony – pierwsze w tym roku wspólne oświadczenie wyszehradzkie – dotycząca misji Air Policing w słowackiej przestrzeni powietrznej. W S3 świadczą o tym zaś m.in. prezentacja wspólnej pomocy humanitarnej i rozwojowej podczas wizyty Wlachovskiego w Bejrucie i zapowiedź wizyty ministrów S3 w Macedonii Północnej. Węgierskie pochodzenie Ódora – urodzonego w Komárnii na pograniczu słowacko-węgierskim – nie przyczyni się do poprawy relacji z rządem Viktora Orbána ze względu na liczne

rozbieżności, w tym dotyczące węgierskiego [postrzegania zasad państwa prawa](#) czy [wojny rosyjsko-ukraińskiej](#).

Rząd techniczny opowiada się za „popieraniem trwałych rozwiązań pokojowych” uwzględniających ukaranie Rosji, zachowanie integralności terytorialnej Ukrainy i pomoc w jej odbudowie. Słowacja, która [wspiera Ukrainę od początku rosyjskiej inwazji](#), pod rządami Ódora nadal będzie to czynić w wymiarze politycznym, humanitarnym i militarnym. Dlatego też Sklenár podpisał wraz ze swoimi odpowiednikami z Czech i Ukrainy deklarację o współpracy w zakresie zakupu i eksploatacji gąsienicowych bojowych wozów piechoty. Stanowisko rządu w tej sprawie jest kompatybilne z działaniami głowy państwa oraz parlamentu. Čaputová, która podczas majowej wizyty w Kijowie deklarowała np. pomoc w rozminowywaniu i odbudowie, będzie wspierała Ukrainę do końca urzędowania na stanowisku prezydenta (nie będzie kandydować na drugą kadencję w wyborach wiosną 2024 r.). 20 czerwca br. Rada Narodowa uznała Hołodomor – Wielki Głód na Ukrainie w latach 1932–1933 – za ludobójstwo.

**Wnioski i perspektywy.** Powołanie rządu technicznego oznacza koniec ponadtrzyletniej władzy koalicji partii prawicowych i liberalnych. Fiasko rozmów o wotum zaufania wskazuje z kolei na brak politycznego interesu większości parlamentarnych sił w popieraniu Ódora. Perspektywa kilkumiesięcznego funkcjonowania gabinetu obciążonego dodatkowo brakiem zaufania parlamentu zawęża możliwości wdrażania polityczno-gospodarczych zmian. Dzięki pozapartyjnemu charakterowi i unikaniu kwestii światopoglądowych ekspercki rząd ma szansę na uspokojenie nastrojów społeczno-politycznych w państwie mimo trwającej kampanii wyborczej. Jego sukcesem byłoby także przedłożenie propozycji wykraczających poza prezentację przyszłorocznego budżetu, np. umożliwiających efektywniejsze pozyskiwanie funduszy unijnych.

Z perspektywy Polski na uwagę zasługuje deklaracja gabinetu technicznego o redukcji zależności energetycznej od Rosji i zwrócenie uwagi na konieczność poprawy połączeń komunikacyjnych. Rząd Ódora krytycznie podsumowuje postępy na słowackim odcinku Via Carpatii i postuluje przyspieszenie prac nad budową trasy D3 prowadzącej do granicy z Polską. Plany inwestycji w energetykę jądrową są wspólnym elementem polityki obu państw, a kontynuacja dwustronnego przesyłu gazu zabezpiecza polski i słowacki rynek energetyczny. Jest to możliwe m.in. dzięki otwartemu w sierpniu ub.r. interkonektorowi gazowemu pomiędzy Strachociną i tłocznią Veľké Kapušany. Chęć dalszego zacieśniania współpracy dwustronnej zasygnalizowała wizyta ministra Wlachovskiego w Polsce – druga zagraniczna po Czechach. Tymczasowy charakter rządu technicznego sprawia jednak, że dopiero wyniki jesiennych wyborów parlamentarnych rozstrzygną o kształcie przyszłej polityki zagranicznej Słowacji.